

dotiko, ter bi moral poznati in mirno soditi želje in tirjatve teh!

Deželni zbor izvoli posebne odséke ali odbore vsako leto z nova, da ti pripravijo materijal za seje. Ti odseki so: 1. finančni, 2. učni, 3. peticijski, 4. občinski, 5. železniški, 6. vinorejski in 7. gospodarstveni. Prvi obstoji iz 12 udov, Slovence zastopa v njem g. dr. Lipold; drugi ima 9 udov, za Slovence g. Robič; tretji ima 7 udov, za Slovence g. dr. Dečko; četrty ima 9 udov, za Slovence g. dr. Sernee, peti šteje 12 udov, Slovence zastopa g. Vošnjak; šesti ima 9 udov, tu zastopajo Slovence gg. dr. Jurtela, dr. Lipold in dr. Radaj; sedmi šteje 9 udov, od Slovencev je v tem odseku g. dr. Radaj.

Ker sta potrebna dva poslanca, oziroma dva glasa, da se more staviti od manjšine kak nasvet v odseku, so Slovenci v šestih odsekih navezani na podporo konservativcev Nemcev in ne morejo brez podpore teh niti predloga staviti! In vendar Nemci trdijo, da delamo mi Slovenci njim krivico! Tako se resnica pred svetom zavija in pači!

Cerkvene zadeve.

Prelat Fran Kosar.

(Dalje.)

Dve najeti nizki pritlični izbici in poleg druge izbice temnica, to bil je skromen začetek novega zavoda. Prva izbica bila je sirotišče za šest sirotic, druga kapelica in temnica bila je spavnica za štiri sestre. Mizo in mizno orodje imele so na posodo, in ko je treba mizo vrniti, si sestre tako pomagajo, da zložijo štiri male mizice, ki so jim stale pri posteljah, ter tako naredé veliko mizo.

Večer pred praznikom sv. Terezije l. 1864. pripelajo se sestre v Maribor, in na Terezijino zjutraj blagoslovili so knez in škof kapelico in zavod in služili sv. mašo. Kosar je pa zavod dan za dnevom obiskoval in sestre tolažil, da jim srce ni upadlo. Hvalil je sveto previdnost božjo ter vedno govoril o gorušičnem, najdrobnejšem zrnu, iz katerega bo zrastle veliko drevo, na katerega prileté ptice nebeske, da se nastanijo v njegovih vejah. Od tistih dob minulo je nad trideset let, in kdor pozna zdaj zavod šolskih sester, mora priznati, da je Kosar imel preroško srce. Doslej bilo je preoblečenih 113 deviških deklet, katerih se je pa 21 že preselilo v nebesko domovino. Gotovo prelep in bogat venec okoli glave velikega spirituala slovenskega ljudstva! Ne samó iz Štajarskega namreč, nego od vseh strani, iz Kranjskega, Koroškega in Primorskega oglašá se toliko kandidatinj, da zavod že komaj zadošča. Ravno tako se otroci iz vseh krajev, celo iz Ogerske, Hrvatske in Bosne odgojujejo v tem zavodu.

Materin zavod šteje že tudi več podružnic. V Mariboru oskrbujejo sestre otročji vrtec delavcev južne železnice; v Ljubljani oskrbujejo v Marijanišču deško sirotišče; v Repnjah na Gorenjskem vodijo dekliško šolo, istotako dekliško šolo slov. celjske okolice; v Št. Pavlu na Koroškem imajo na skrbi zavod Sv. Jožefa za gimnazijce. In vedno več prošnikov trka na vrata materinega zavoda, tako, da vodstvo vsem niti ne more ustreči. —

Samostan šolskih sester bil je ljubljani vinograd pokojnika, katerega je ograbil ter pobral kamenje po njem in ga obsadil z zlahtnimi rozgami¹⁾, on sam bil je pa čuvaj in nadzornik vinograda.

Ogradil je vinograd s svojimi lepimi nauki in s svojimi navdušenimi govori. Časih imel je osemdnevne, časih tridnevne duhovne vaje za sestre; ravno tako bila je vsaka prva nedelja v mesecu odločena duhovnim vajam, pri katerih je vselej spregovoril spodbudno besedo. Zlasti je pa troje stvari, katere smo slišali Kosarja vedno in vedno poudarjati v svojih govorih. Pred vsem zbujal je v sestrah duha žive vere. »To je zmaga, ki je premagala svet, vera naša.«¹⁾ Če je v samostanu živa vera, ali prav za prav, če v samostanu živijo iz vere, potem je vedno jasno obnebbe nad samostanom in v njem veselo življenje; ako pa luč svete vere pojema, in ta jasna zvezda sestram zaide, o potem ni nikjer hušje teme in žalostnejšega življenja, kakor v samostanu. Nadalje jih je navdajal z duhom njihovega svetega očeta Frančiška ter jih učil njegove priproste ponižnosti, nehlinjene pobožnosti in vesele, serafinske ljubezni. Slednič jim je riporočal, naj duhovno svoje življenje krepijo vedno v zdravem in čistem, cerkvenem duhu, tako bo zdava in Bogu dopadljiva tudi njihova pobžnost. Njihove duhovne vaje naj bi se vedno tesno naslanjale na cerkveno leto, ki ni družega, kakor vsakoletno ponavljanje in nadaljevanje odrešilnega dela Kristusa, ki je edini pravi in vredni služebnik božjega veličastva, a mi vsi le ne vredni hlapci.

Vsak teden zahajal je tudi po dve ali tri ure učit novinke duha sv. Frančiška. In kadar je prišla ura, da so se novinke z obljubami zavezale svojemu nebeskemu ženinu ter obhajale svojo gostijo, tačas solzilo se je njegovo srce veselja in njegova beseda postajala je še zgovornejša, in nikdar ni mogel dosti nahvaliti sreče mlade neveste Kristusove. A tudi otrokom lomil je vsako nedeljo in ob zapovedanih praznikih in še pri sto in sto drugih prilikah in svečanostih božjega kruha, ali jih tudi nadajal z mlekom, kateri se niso bili za trlo hrano.²⁾ In toliko lepega vedel je otrokom povedati, da je njegova služba božja časih otrokom predolgo trajala, in je neka deklica v nedeljo za jutra sestro vprašala, ko jo je opravljala: »Ljuba sestra, bo danes zopet tista — dolga maša?«

Najljubši otroci v zavodu bile so mu sirotice. Kako ga je zanimala nesrečna usoda posameznih sirot! Ako so se sestre časih pomišljale sprejeti kako siroto, ker so se bale, da jim zmanjka kruha v miznici, osrčeval jih je Kosar, rekši: »Ljube sestre, le jo sprejmite sirotico, Bog bo prav gotovo plačnik, sirotica je blagoslov božji pri hiši.«

V spovednici pobiral je pridno po svojem vinogradu večje in manjše kamenje, kakor to véinijo vsi vrli in modri gospodarji, ker bi kamenje utegnilo biti na kvar rodovitosti vinograda. In če je tudi kak kamen ranil njegovo blago roko, je to voljno prenašal, če je bilo Bogu v čast in na hasen ljubega njegovega zavoda. Ako je trebalo semtertje koga posvariti ali tudi kaznovati, rekal je Kosar: »Počakajmo — tri dni ali tudi teden dnij, da mine prva jeza in se strast uleže in srce pomiri.« Kadar pa je minol čas, djal je: »Sestra je že tako dosti kaznovana, da je osem dnij čakala kazni, to jo bo gotovo do dobrega spokorilo.« Da je s tolikim zlatom ljubezni in prizanesljivosti si hitro kupil srca vseh sester, je pač lahko verjetno.

Kosar bil je angelj varih svojega samostana, da ni škode trpel. Če je zavodu pretila kaka nesreča, jo je on z ostrim očesom ljubezni najprej videl ter jo tudi s svojo molitvijo in s svojim dobrim svetom vedel odviniti; ako pa je imel kaj veselega poročati iz zavoda, dopovedoval nam je to s srčno radostjo ter toliko natančnostjo, da smo vsi segurno vedeli, kje je doma srce

1) Prim. Iz. 5.

2) Jan. 5, 4.

1) Prim. Hebr. 5.

njegovo. Niti v visoki starosti se ni mogel ločiti od ljubljenega svojega zavoda, ko so njegove dušne in zlasti telesne moči že pojemale, in da ravno je obnemagal na prižnici, zgrudil se pred oltarjem in so ga našli tudi na ulici pred zavodom ležati, kadar je preveč napejal svoje moči, vendar svojih poslov v samostanu ni hotel popustiti, dokler ga niso razmere k temu prisilile. Dokler je bilo njegovo blago srce, bilo je za samostan šolskih sester, in če je mogel kaj storiti bodi si za zavod, bodi si za sestre, nikdar niso zastoj trkale na njegovo očetovsko srce. In kakor je Jonatan mlademu svojemu prijatelju Davidu djal: »Vse ti storim, karkoli mi porečeš;« prav tako je bil Kosar voljen storiti za mladi zavod vse, karkoli bi mu utegnilo koristiti.

Gospodarske stvari.

Kompóst.

(Dalje.)

Teh in še drugih tvarin, vsebino mora poznati, kdor hoče napravljati dober kompost. Zbirati je pa vse dobro. Razmotrjmo nekoliko vrednost in porabo navedenih tvarin za kompost, da si so nekatere manj, druge več vredne. Žaganje n. pr. ima vrlo malo mineraličnih snovij, katere bi rastlinam bile hrana; vendar pa je žaganje tvarina za kompost velike vrednosti. Ono pomnožuje kompost in daje obilo, kar sicer ni za rastlinsko hrano, ki pa jako ugodno vpliva vsled razvijajoče se ogljikove kisline, katera težko razpadajoče mineralične tvarine hitreje raztaplja; torej tako rekoč rastlinam ugodneje pripravlja in n. pr. po vinogradih zemljo rahlo ohrani. Kako vrednost ima žaganje za kompost vsled razstapljanja mineraličnih snovij, kaže nam pri porabi koščene moke. Ako se n. pr. koščena moka dobro z žaganjem zmeša, vse to z gnojnico zmoeči ter na kup spravi, tako par tednov ležati pusti, potem posuši in raztrosi, dobi se po poskusih prof. Lehmana v Monakovem n. pr. dvojna množica rži, kakor pa, ako se s samo koščeno moko brez žaganja gnoji. Enak vpliv ima žaganje tudi v kompostu.

Enak vpliv ima stelja od listovcev, kakor tudi plevelove rastline, sploh vse tvarine, ki imajo manj ali več organskih snovij. Te tvarine pa imajo tudi snovi, ki so rastlinska hrana, n. pr. stelja od listovcev ima precej dušca, suhe koprive imajo veliko dušca pa tudi precej fosforove kisline; mah ima tudi precej dušca; fižolove luščine, tropine od grozdja itd. imajo veliko kalija in precej dušca.

Saje so gnojilo, ki imajo tudi obilo dušca, posebno od premoga ga imajo petkrat toliko, kakor živinski gnoj, ob enem pa blizu dvakrat toliko fosforove kisline. Seveda se morajo saje, predno se rabijo za gnojenje, redno kompostirati.

Živinski gnoj se sicer redko spravlja na kompost. Pač pa naj bi prišel ves gnoj iz stranišča tje. V tem se mora ves dušec ohraniti in sicer najbolje za zeleno galico (Eisenvitriol). Razvijajoči amonijak se lahko izpuhti. Amonijak je tisti plin, ki v hlevih in straniščih tako v nos bode. Veže se amonijak z žvepleno kislino. S samo žvepleno kislino vezati ga pa ni varno, kjer so stranišča s cementom zidana. Žveplena kislina cement preveč oškoduje. Bolj varna je žveplena kislina, ki je v malcu ali kajnitru, ali najbolje še ona, ki je v železni galici. Žveplena kislina zelene galice veže amonijak, železni okisec pa postane prost in je rastlinam škodljiv. V kompostu se pa okisi železni okisec kmalu v železni okis in postane takó celo koristen. Zeleno galico pa z

namenom, da se veže amonijak, na gnoj potresati, ki se neposredno rastlinam daje, pa je zaradi nastajajočega železnega okisca, ki nima časa se okisiti, celo škodljivo. Zelene galice zadostuje na stranišču za jednega človeka na dan 10 gr, ki se najbolje v 1-6 delov vode raztopijo.

Gnoj iz stranišča ima razmerno z drugimi redilnimi snovmi največ dušca, ki pa torej razun pri rastlinah, od katerih se bolj listje prideluje, ne koristi popolnoma vsled pomanjkanja drugih snovij. Bolje ga je tedaj spravljati na kompost, nego ga neposredno rabiti. Kompost se pa z njim zdatno zboljša, deloma, ker dobi po njem obilo redilnih snovij, deloma pa tudi gliv bakterij, ki povzročujejo vrenje v kompostu, razpad organskih snovij in premembo amonijaka v solitarno kislino.

Kurjek, golobinjek itd. je tudi izvrsten gnoj, ali redko ga je toliko, da bi bilo vredno samega rabiti. Spravi se naj na kompost, katerega zboljša, v katerem se enakomerno razdeli in pri pravem ravnanju nič ne zgubi. Gnojnice, ki ima največ dušca, tudi primanjkuje razmerno fosforove kisline, torej se dušec gnojnice tudi popolnoma ne izkoristi pri neposredni porabi. Vsa gnojnica, katera se ne rabi za enakomerno namakanje gnoja, spravlja naj se na kompost, da tega z redilnimi stvarinami obogati, enakomerno ga namaka, ob enem pa, da pridejo po njej tudi glive v kompost, katere povzročujejo pretvorbo organskih snovij ter prevajanje amonijaka v solitarno kislino. V gnojnici je pa tudi odveč vode, okoli 982 ‰. Ako jo kam dalje vozimo, pride voznja primeroma draga, ker vozimo v 1000 kg gnojnice celih 982 kg vode. (Dalje prih.)

Žitne cene v Mariboru od 12. do 19. jan. 1895.

Po hektolitrih: pšenica 5 fl. 40 kr., rž 4 fl. 10 kr., ječmen 4 fl. 20 kr., oves 3 fl. 20 kr., turšica ali kuzuza 5 fl. 30 kr., proso 4 fl. 50 kr., ajda 4 fl. 20 kr. in fižol 7 fl. 30 kr.

Sejmovi. Dne 26. januarija v Poličanah (svinjski sejem). Dne 28. januarija v Vojniku in Artičah. Dne 1. februarija v Radgoni, Mariboru in Jurkloštru.

Dopisi.

Od Kapele blizu Radgone. (Občni zbor) našega bralnega društva se je 13. t. m. prav dobro obnesel. Prostori so bili prenapolnjeni. Nekaterim »Bračelijancem« seveda ni bilo vse po volji in so že gotovo tolažbe iskali pri svojem »blagem orehovem očetu«. Naši vrli pevci so si zopet rešili čast. Najzanimivše točke vsega vsporeda pripravil nam je mešani pevski zbor, ki ob velikih praznikih navadno v cerkvi popeva v čast božjo; tokrat je pa tudi narodu v čast javno nastopil. Poročilo o odborovem delovanju je kazalo, da se je odbor zavedal svojih dolžnostij ter skrbel za raznovrstno podučljivo, zanimivo in pošteno berilo, zraven tega pa tudi dobro gospodaril z društvenimi denarji. Pridobil si je popolno zaupanje ter bil enoglasno zopet voljen. Izrekla se je tudi srčna zahvala vsem blagim podpornikom; zahvaljujemo se njim še tukaj javno in jih prosimo, naj nam bodo tudi v tem letu naklonjeni! Na željo zavednih mož smo se po zborovanju podali k g. Rudolfu Horvatu; ondi smo se pri navdušeni slov. besedi in lepi pesmici zabavali prav po domače in pošteno. Nekateri nemčurske šeme so hotele sicer ves lepi red motiti, toda zaman. Pokazalo se je, kako se Slovenec vé veseliti v poštenu družbi brez plesa, ki le povspešuje pohujšanje naše slov. mladine in jo večinoma